

som han ikke havde taget Udkastet for sig, men Udvalgets Forslag, saa vilde de fleste af hans Bemærkninger ikke træffe. Netop det, som vi foreslaae skal udgaae, det er for en stor Deel de Bestemmelser, som vedrøre andre Forhold. Jeg skal endnu tilføie ved, hvad den ærede Rigsdagsmand for Thisted Amts 4de Valgkreds (S. Knudsen) yttrede om Sognekogder, at jeg vilde ganske billige Udkastets Bestemmelser, dersom der stod et eneste Ord om, hvilket Vederlag der skulde gives Sognekogderne. Man vil maaskee sige: „det staaer i Motiverne.“ Ja der staaer det; men, naar Loven gaaer ud i Verden, saa ere Motiverne døde og borte, og jeg veed ikke, hvorvidt Amtsraadene ville tage noget Hensyn til dem. Det er vel muligt, at Indenrigsministeren vilde gjøre Amtsraadene opmærksomme paa, at det var nødvendigt at sætte Noget i Stedet; men jeg tror ikke, det kan have nogen Betænkelse at optage Udvalgets Forslag for den dog saare korte Tid, hvori det vil komme til at gælde.

Sorensen: Det er ofte fra flere Sider blevet udhævet her ved denne Sags Behandling, at det privilegerede Hartkorns Deeltagelse i kommunale Byrder med det uprivilegerede var Hovedsagen, var saa at sige ene og alene Hovedsagen, hvorom det her gjaldt, og, naar dette var opnaaet, da var alt det Dyrige kun en Bisag, hvorom man ikke skulde trættes. Jeg kan paa ingen Maade være enig deri; thi Fritagelsen for de kommunale Byrder har aldrig været at betragte som et Privilegium for det privilegerede Hartkorn; naar vi lægge Mærke til, at de kommunale Byrder med Hensyn til Fattigvæsenet, Veivæsenet, Skolevæsenet ere allesammen opstaaede i dette Aarhundrede, ere først ved Lov ordnede i den senere Tid, og at derimod det gamle Communalvæsen eller Communerne i gammel Tid var netop de privilegerede Cieres Byrde, var deres Hovedbyrde, som de bar tilligemed

Privilegiet netop i den Tid, da der ikke var andet Veivæsen i Communerne, end hvad der blev forrettet som Hovveri i Herfjædets Tjeneste, da der ikke var andet Fattigvæsen, end hvad Godseierne selv opholdt ved at tilskyde af deres Eget, og forøvrigt lode alle de Dyrige være omvankende Tiggere i Landet, og det var Fattigvæsenet den Tid, det var Veivæsenet den Tid. Og Skolevæsenet, ja, da vide vi vel, hvad det var; de gamle Degne havde Forpligtelse til at læse paa Omgang i Byerne, forøvrigt, hvor der bleve Skoler oprettede, Landsbyskoler, Communeskoler, der blev det vel paalagt Communerne at give nogen Skolelønning, i allerringeste Grad, eller at vedkommende Godseiere selv lønede sige Skolelærere; altsaa har Privilegiet med Hensyn til Hartkornet egentlig aldrig undtaget de privilegerede Ciere fra at have Deel i Communalbyrderne. Vi vide jo ogsaa, at Fattigvæsenet, da det blev ordnet ved Lov i Begyndelsen af dette Aarhundrede — 1803, saavidt jeg hukker, — ikke har fritaget de privilegerede Ciere fra Deeltagelse deri, Fattigvæsenet er unægteligt lagt paa dem til Udredelse ligesaa vel som paa de uprivilegerede; vi finde jo heller ikke i denne Udjevningsslov Noget derom. Skolevæsenet have de ogsaa havt hidtil Udredelsesbyrden af i mange Henseender, Veivæsenet — ja, her var Noget i Lovgivningen, som ikke var medtaget i de senere Anordninger derom, her var nogen Forsømmelse. Der var ogsaa nogen Forsømmelse i Veier og Kjørselspligten og i alt Dette; men vi maae paa ingen Maade troe, at dette er Noget, som har tilhørt de gamle Privilegier; Sagen er i sig selv ganske af modsat Anskuelse, thi her var angaaende Lighed i kommunale Byrder ikke Andet end at udføre, hvad der var foresomt deels ved Anordningerne i den Henseende, og deels ved Mangel paa Opfyldelse af de Anordninger, man allerede havde.